

Motion till riksdagen 2013/14:Sk235

av **Jan R Andersson (M)**

Snus

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över möjligheten att sänka punktskatten på snus för att stimulera till minskad rökning.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över möjligheten att den mest hälsovådliga tobaksprodukten cigaretter beskattas högre än vetenskapligt konstaterat mindre hälsovådliga tillåtna tobaksprodukter.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över möjligheten att lägga vetenskapliga motiveringar till grund för tobaksprodukters punktbeskattning.

Motivering

Lägre hälsorisk bör vara en relevant bedömningsgrund vid avvägning av punktskattenivåer. Även om punktskatt på konsumtion av hälsovådliga varor kan vara motiverat som ett verktyg för att tvinga ner konsumtionen av folkhälsopolitiska skäl är detta ett medel som måste ha bärighet på de önskvärda effekterna av beskattningen såväl som att de produkter som beskattas är av sådan art att det kan anses motiverat.

Av de konsumtionsvaror som är belagda med särskilda punktskatter finns de varor där hög punktskatt är synnerligen motiverat – som cigaretter – och andra där en hög punktskatt snarare motverkar syftet – som svenskt snus. De två produkterna är snarlika i den meningen att de innehåller samma stimulerande substans (nikotin) men skiljer sig åt betydligt vad gäller riskerna och de konstaterade skadorna på brukaren. Huruvida de två produkterna är utbytbara mot varandra har studerats under lång tid, och ett stort antal både svenska och internationella publicerade studier (exempelvis The association of snus and smoking behaviour: a cohort analysis of Swedish males in the 1990s, Sten-

Fel! Okänt namn på

beck.; Evolving patterns of tobacco use in northern Sweden, Asplund et al. 2003.; Ending tobacco smoking in Britain, The Royal College of Physicians, 2009; Patterns of Dual Use of Snus and Cigarettes in a Mature Snus Market, Lund McNeill 2012.) anger att det förefaller finnas en rörelse mellan de två konsumtionsvarorna, från cigaretter till snus. Konsumenterna har över tid gått från rökning till snus i sådan omfattning i både Sverige och Norge att båda länderna är bland de fåtal vid internationella jämförelser där skadeverkningsarna av tobaksbruk signifikant sjunkit. Denna konstaterade migration har tveklöst varit till gagn för den svenska folkhälsan, vilket även är en av slutsatserna EU:s expertkommitté SCENIHR fastslog år 2008. Tveklöst kan det argumenteras för att total tobaksfrihet är det mest önskvärda ur folkhälsosynpunkt, men då nikotinläkemedel som metod för att sluta röka inte är belagt med någon punktskatt överhuvudtaget – trots att nikotinstyrkan i flertalet av dessa produkter är jämförelsevis hög – är det uppenbart att det anses politiskt motiverat att understödja strömningar från den konstaterat starkt hälsovådliga cigarett till produkter med konstaterat lägre risk för användaren.

EU konstaterade inför översynen av tobaksdirektivet att 700 000 (Eurobarometer 385) individer kommer att lida en förtida död varje år på grund av rökningen inom unionen. Samma statistiska rapport fastslog att 15 procent av svenska män har slutat röka med hjälp av snus. I en EU-initierad vetenskaplig utvärdering av det svenska snuset konstaterades att snus var minst 90 procent mindre skadlig än rökning (SCENIHR år 2008).

När Socialstyrelsen år 2012 publicerade sina Nationella riktlinjer för sjukdomsförebyggande metoder 2011 (Tobaksbruk, riskbruk av alkohol, otillräcklig fysisk aktivitet och ohälsosamma matvanor. Stöd för styrning och ledning) anges att den samlade riskbedömningen för daglig snusning anges vara liten till måttlig svårighetsgrad (sid. 75 f.), att jämföra med att daglig rökning eller riskbruk av alkohol är av mycket stor svårighetsgrad för personen i frågas hälsa. Därmed kan det anses vetenskapligt konstaterat att det är mer gynnsamt både för individen och för samhället – i betydelsen lägre belastning för sjukvården och minskat mänskligt lidande – om konsumenter av tobak migrerar från cigarettrökning till snusning. Så länge tobaksprodukter är en tillåten vara att konsumera bör det vara av folkhälsopolitiskt intresse att så många individer som möjligt väljer att växla vana från högrisk- till lågriskbeteende, och det bör ligga i riksdagens intresse att underlätta denna förflyttning genom att belägga rökning med en signifikant högre punktskatt än övriga nikotinprodukter på marknaden.

Idag är det en marginell skillnad i konsumentpriset i butik på ett paket cigaretter och en dosa snus. Att höja punktskatten på cigaretter har historiskt visat sig vara ytterst vanskligt, då en ökad cigarettsmuggling följer. Smugglingen är ett betydande problem, då detta också ökar tillgängligheten för ungdomar som är förbjudna att konsumera nikotinprodukter.

Då en höjning av cigarettbeskattningen tidigare visat sig vara kontraproduktiv återstår endast att göra det, relativt cigarett, billigare att snusa, genom statlig styrning via sänkt punktskatt på snus. Det är folkhälsopolitiskt rimligt att indirekt underlätta för konsumenten att växla vana, med målet att nå tobaksfrihet om detta är vad individen i fråga eftersträvar. Genom att hålla

Fel! Okänt namn på

nikotinläkemedel helt befriade från punktskatt erbjuds konsumenten därmed en trappa av ekonomiska incitament att bryta sitt beroende. Tobaksbruk måste betraktas som ett riskbeteende, och punktbeskattning är motiverat. Dock bör nivån på beskattningen reflekteras i de konstaterade riskerna med varan i fråga. Då det är väsensskild skillnad på att snusa och röka bör det därmed också anses motiverat att sänka skatten på snus i sådan omfattning att det påverkar prisbilden på marknaden och indirekt gynnar konsumenten att överväga att växla vana från den konstaterat mest farliga rökningen till mindre hälsovådliga alternativ.

Stockholm den 16 september 2013

Jan R Andersson (M)